

BDDK BAŐKANI TEVFİK BİLGİN

“BDDK 2010 YILI BÜTÇESİ” SUNUM KONUŐMASI

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun Sayın Üyeleri;

BDDK bütçesini sunmak üzere huzurlarınızdayım. Şahsım ve Kurumum adına hepinizi saygı ile selamlıyorum.

Müsaade ederseniz, öncelikle Türk Bankacılık Sektörü ile ilgili genel bilgiler aktarmak istiyorum. Kurumumuzun etkin ve uluslar arası standartlara uygun düzenleme ve denetleme alt yapısı çerçevesinde bankacılık sektörümüzün temel göstergeleri şu an itibariyle kuvvetli bir görünüm arz etmektedir. Kriz sonrası toparlanma sürecinde, aktif büyüklüğü Gayrisafi Yurt içi Hasılamızın %86’sına tekabül eden sektörümüzün güçlü konumunu muhafaza etmesi büyük önem arz etmektedir.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler;

Malumları olduğu üzere ABD’de 2007 yılında başlayan kriz, 2008 yılının Eylül ayında Lehman Brothers’ın isimli oldukça büyük yatırım bankasının iflası ile küresel bir boyuta taşınmıştır. Lehman sonrası kriz global boyutta daha fazla hissedilmeye başlanmış, tedirginlik artmış, batamayacak kadar büyük (too big to fail) teorisinin işe yaramayabileceği görülmüş ve sıradaki kim sorusunun yaygın bir şekilde sorulmaya başladığı görülmüştür. Dolayısıyla sektörümüzün temel kalemlerinin bu tarihten sonraki gelişimi önem arz etmektedir.

- Eylül 2008’de 680 milyar TL olan sektörün aktif büyüklüğü, Aralık 2008’de 732 milyar TL’ye ulaşmış Eylül 2009 itibarıyla 798 milyar TL düzeyinde gerçekleşmiştir. Son bir yıllık süreçte (Eylül 2008-Eylül 2009) bilanço büyüklüğü %17 (118 milyar TL), yılsonundan bu yana ise %9 (66 milyar TL) artış göstermiştir.
- Aktifteki en önemli plasman kalemleri Ekim 2009 sonu itibariyle 376 milyar TL ile aktifin %47’sini oluşturan krediler ve 241 milyar TL ile aktifin %30’unu oluşturan menkul değerlerdir.
- Krediler temelde üç ana başlıkta toplamaktayız; **ticari/kurumsal krediler, Kobi kredileri ve bireysel krediler.**

Sayın Başkan;

Eylül 2009 sonunda 376 Milyar TL olan toplam kredi portföyünün

- %22’si (82 milyar TL) Küçük ve orta boy işletme (KOBİ) kredileri,
- %33’ü (124 milyar TL) bireysel krediler,
- %45’i (170 milyar TL) ticari ve kurumsal kredilerden oluşmaktadır.

Krediler Eylül 2008-Eylül 2009 döneminde %4 (14,6 milyar TL) artış göstermiştir. Son aylarda kredilerde bir miktar hareketlenme olsa da toplam kredilerin – krizin en şiddetli olduğu geçtiğimiz bir yıllık dönemde - hemen hemen hiç artmadığını söyleyebiliriz. Özellikle Eylül 2008- Mart 2009 döneminde bankalarımızda gözlemediğimiz had safhadaki tedirginlik son dönemde bir miktar azalmıştır.

Özellikle kriz dönemlerinde bankalarla firmalar arasındaki diyalog önemlidir ve bu anlamda aslında bankalarımız gerek kredilerin vadelerinde yenilenmesi ve gerekse firmalara yeni ödeme planları sunma konusunda gayret göstermişlerdir ve göstermektedirler. Toplam 376 Milyar TL kredi portföyünün yaklaşık %60'lık bölümü bir yıldan kısa vadeli kredilerden oluşmaktadır. Bu bakımdan esasında bankalarımız geçtiğimiz bir yıllık dönemde yeni kredi verme konusunda çekimser davranmışlardır ancak toplam kredi portföyünün önemli bir bölümünü yenilemişler ve mevcut müşterilerle yola devam etme gayreti içinde olmuşlardır. Kısaca **bankalar kredilerde mevcudu korumaya gayret göstermişlerdir.**

Sayın Başkan;

- Bireysel krediler Eylül 2008'den itibaren 2 çeyrek boyunca gerilemiş, Mart 2009 ve sonrasında yürürlüğe konan vergisel teşvikler bireysel kredilerin toparlanmasını temin etmiş ve Mayıs 2009'dan itibaren bireysel krediler Eylül 2008'deki seviyesinin üzerine yükselmiştir. 6 Kasım 2009 tarihi itibarıyla ise bireysel krediler 125 milyar TL'dir. Söz konusu büyüklüğün;
 - 90 Milyar TL'si tüketici kredileri,
 - 35 Milyar TL'si ise kredi kartları meblağıdır.
 - Tüketici kredileri içerisinde ilk sırayı 43 milyar TL ile konut kredileri almaktadır. Faiz indirimlerinin başladığı Ağustos ayının son haftasından bu yana konut kredilerinde 2,3 milyar TL artış gerçekleşmiştir.
- Yaşanan küresel krizin sektör bilançosu üzerindeki en önemli etkisi kredi riski olarak kendini göstermiştir. Sektörün ortalama takibe dönüşüm oranı (TDO) Eylül 2008'de %3,1 düzeyinde iken, Aralık 2008'de %3,7'ye yükselmiş olup, halihazırda %5,3 düzeyindedir. KOBİ kredilerinde TDO %7,6'dır. Bireysel kredilerde ortalama %6,1, kurumsal ve ticari kredilerde ise %3,7 düzeyindedir.
- Bireysel krediler içerisinde; konut kredileri %2 oranı ile en düşük TDO'ya sahip iken kredi kartlarında bu oran %10,8 düzeyindedir. Takibe dönüşüm oranlarının artmaya başladığı Eylül 2008'den bu yana tüketici kredilerinin takibe dönüşüm oranında 2,2 puan, kredi kartlarının takibe dönüşüm oranında ise 4,9 puanlık artış gerçekleşmiştir. Takipteki izlenen kredi kartı adedi Eylül sonu itibarıyla 2.280 bin adet olup, takipteki kredi kartı alacak tutarı en güncel 6 Kasım itibarıyla 4,3 milyar TL'dir.

Sayın Başkan, Sayın Komisyon Üyeleri

- Bankacılık aktifinde ikinci önemli plasman kalemi olan menkul değerler cüzdanı Eylül 2008'den 6 Kasım 2009'a kadar olan dönemde %39 (70 milyar TL) düzeyinde artış göstererek 250 milyar TL'ye ulaşmıştır. Bankalarımızın bu dönemde likit kalma ve risksiz enstrüman tercihi menkul kıymetlerin artmasına yol açmıştır.
- Sektörümüzün pasif yapısı incelendiğinde; en önemli fon kaynağının 6 Kasım itibarıyla 488 milyar TL bakiye arz eden mevduat olduğu görülmektedir. Mevduat pasifin %61'ini oluşturmaktadır. Kriz döneminde (Eylül 2008-6 Kasım 2009) mevduat %17 (69,4 milyar TL) artış göstermiştir. 6 Kasım itibarıyla TP mevduat 317 milyar TL, YP mevduat ise 171 milyar TL (116 Milyar \$) bakiyeye sahiptir.

- 2002 yılında YP cinsinden mevduat toplam mevduatın %57'sini oluştururken, dolarizasyon eğilimi sektörde önemli ölçüde kırılmış ve YP mevduatın toplam mevduat içerisindeki payı %35'e (116 milyar \$) gerilemiştir. Kriz süresince sektörde YP mevduat TL değer kaybedince azalmış, tersi durumda ise artış göstermiş ve böylelikle kriz döneminde kurların daha da yukarıya ya da daha da aşağıya gitmesini bir ölçüde de olsa engelleyen dengeleyici bir rol üstlenmiştir.
- Türk bankacılık sektörünün en önemli sorunlarından biri toplam mevduatın %91'inin vadesinin üç aydan daha kısa vadeli olmasıdır. Mevduatın ortalama vadesi 31 gündür. Bu durum bankalarımızı faiz riskine maruz bırakmaktadır. Bu durum, 2009 yılında olduğu üzere, faizler düşerken bankalarımıza sürpriz karlar sağlamaktadır. Ancak **unutmamak gerekir ki faizler yükseldiğinde tersi de doğrudur.**
- Fon kaynaklarının daraldığı son bir yıllık dönemde bankalarımız özellikle vadesi gelen sendikasyon ve seküritizasyon kredilerini geri ödemiştir. Bu kredilerde yenilenme oranı %60 olup, bankalarımızca yurt dışı bankalara 6 milyar \$ borç geri ödenmiştir. Şu anda bu tür yurtdışı kredilerin toplamı 20 milyar \$'dır.
- Bankacılığımızın özkaynakları bir yıllık dönemde 22 milyar TL artarak Eylül 2009'da 105 milyar TL'ye yükselmiştir. Krize sağlam, şeffaf, gerçek sermaye rakamları ile girilmesi en büyük güvencelerimizden biri olmuştur.
- Bankalarımız 2009 yılının dokuz aylık döneminde 15,7 milyar TL kar elde etmişlerdir. Bu rakam geçen senenin Eylül ayına göre (4,6 milyar TL ve) %41 daha yüksektir.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler

- Sektörümüzün sermaye yeterliliği rasyosu Eylül 2009 itibarıyla %20,05 gibi yüksek bir düzeydedir. Türkiye'nin SYR'si Latin Amerika ülkelerinin, Batı Avrupa ve Asya ülkelerinin tamamından ve Doğu Avrupa ülkelerinin çoğundan yüksektir.
- 2003 yılında %40'lar seviyesinde bulunan mevduatın krediye dönüşüm oranı, Eylül 2008'de %89'a ulaşmış olup halihazırda %83 düzeyindedir.
- Krizin en önemli sebebi kaldıraç oranı olarak bilinen yabancı kaynakların özkaynaklara oranı sektörümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan bir çok ülkenin altındadır. Batıda 1 birim sermaye ile 50 - 60 birim hacim yaratılırken biz de bu oran bire yedi - sekizdir. Bu oran, sektörümüzün varlıklarını fonlamada özkaynakların ağırlığının diğer ülkelere kıyasla yüksek olduğunu, türev ürünlerle banka bilançolarının şişirilmediğini ve klasik ve geleneksel bankacılığın göstergesidir.

Sayın Başkan ve Komisyon Üyeleri

Küresel krizin öncesinde ve sonrasında Kurumumuzca bir takım tedbirler alınmıştır. Bu tedbirlerden en önemlileri; 2006 yılının sonunda bankaların sermaye yeterliliği rasyosunun % 8'den % 12'ye çıkarılması, dünyada pek az örneği olan likidite düzenlemesinin yürürlüğe konulması ve riskli türev ürünlere izin verilmemesi ve banka karlarının dağıtımında gösterilen yüksek ihtimamdır. Diğer yandan, reel sektör firmalarının ödeme gücünün korunması ve sektörün kredi kullandırma mekanizmasındaki tıkanmaların önüne geçmek üzere 23.01.2009 tarihinde Karşılıklar Yönetmeliğimizde değişiklik yapılarak, bankalarımıza daha

esnek koşullarda firma risklerini yapılandırma imkanı getirilmiştir. Sağlanan bu imkan sayesinde Eylül 2009 itibarıyla toplam 685.236 müşterinin toplam 8,9 milyar TL'lik kredisi yeniden yapılandırılmıştır.

Diğer yandan, G20 toplantılarında benzer tedbirleri alma konusundaki tartışmaları ve gelişmiş ülkelerin bizim bundan yıllar önce geçtiğimiz yollardan geçmelerini de dikkatle takip ediyoruz.

Sayın Başkan, Sayın Üyeler

2010 yılının sektörümüz için zorlu bir yıl olmasını beklemekteyiz. 2010 yılına ilişkin en önemli riskler; unsurları olarak "kredi riski" ve sektörümüzün aktif pasif vade uyumsuzluğunun neden olduğu "faiz riski"dir. 2009 yılı firma ve hane halkı ödeme gücünün azalmasına bağlı olarak takibe dönüşüm oranlarında artışların görüldüğü bir yıl olmuştur. Sözkonusu eğilimin azalmakla birlikte 2010 yılında da devam etmesini bekliyoruz. Bu sebeplerle 2009 yılı sektör karı muhtemeldir ki bundan sonraki birkaç yılın en yüksek karlılık düzeyi olacaktır. Esasında bugün karlı olan sektörün elindeki mevcutlar ilerisi için bir nevi yedek akçedir. Elde edilen karın bünyede bırakılması, aşırı düzeyde jestiyon-prim-bonus dağıtılmaması konusundaki yaklaşımımız ve hassasiyetimizin temel sebebi de aslında budur.

Diğer yandan, kriz döneminde bankalarımız artık maliyetleri en ince detaya kadar hesaplamaktadırlar. Bunun en yakın örneği, sektörümüzde ATM hizmeti veren 26 bankanın, 1 Ekim 2009 tarihinden itibaren ortak ATM paylaşımına başlamasıdır. Bankalarımız, yakın bir gelecekte kaynakların etkin kullanımında önemli bir uygulama örneği olan bu adımı ortak POS uygulaması ile de devam ettireceklerdir.

Sayın Başkan, Değerli üyeler;

Konuşmamın son bölümünde 2010 yılı bütçe teklifimiz hakkında kısaca bilgi arz etmek istiyorum.

2010 yılında Kurumumuzun toplam gelirlerinin 90 milyon TL olması öngörülmekte olup, bu tutarın % 89'unu teşkil eden 80 milyon TL'lik bölümü giderlere katılma paylarından, geriye kalan 10 milyon TL'lik bölümü ise büyük ölçüde faiz gelirlerinden ve diğer gelirlerden oluşmaktadır.

Bildiğiniz gibi Bankacılık Kanununun 101 inci maddesinde Kurumun giderlerinin, bankalar, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri ve finansman şirketlerince bütçenin yürürlüğe girmesinden önce katılma payı adı altında Kuruma yapılacak ödemelerle karşılanacağı, giderlere katılma payı olarak tahsil olunacak tutarın, söz konusu kuruluşların bir önceki yıl sonu bilanço toplamalarının on binde üçünü geçemeyeceği hükmedilmiştir. Bu oran, 2010 yılı için on binde bir olarak belirlenmiştir.

Buna göre kurumumuz harcamaları, temel olarak denetim alanımızda yer alan kuruluşların bir önceki yılsonu bilanço toplamaları üzerinden alınan giderlere katılma payı ile finanse edilmekte, **Genel Bütçeden kurumumuza herhangi bir ödenek tahsisi söz konusu olmamaktadır.** Giderlere katılma paylarına, kuruluşlar itibarıyla bakıldığında % 95'inin bankalardan, % 5'inin ise diğer kuruluşlardan tahsil edileceği öngörülmüştür.

Gider tarafında ise en önemli kalemleri 41 milyon TL ile mal ve hizmet alım giderlerinin 43 milyon TL ile personel giderlerinin oluşturması öngörülmüştür.

Sayın Başkan, Değerli üyeler;

Sözlerime son verirken 2010 yılı bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum ve heyetinize saygılar sunuyorum.